

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

בתגים ובמועדים

ראש השנה

ה'תשפ"א

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא ראש השנה

פְּתִיחָא וּמֵאַמְר קְדִישֵׁינָא שְׁאַלְתָּא.
ופירש רש"י שאלתא. גזרה וע"י
שנמלכין בהקב"ה קודם שיגזרו
הגזרה קורא אותה שאלתא.

ופירש מצודת דוד בגזרת הדבר
נגזר בגזרת המלאכים [המחריבין]
העושים דין המקום.

ופירש הרמב"ן: (ויקרא יח, כה)
כי הדבר ההוא הנגזר על נבוכדנצר
היא גזרת עיריין שגזרו על הכוחות
הנאצלין מהן לעשות כך ויקראו
"עיריין" כי מאצילותן יתעוררו
הכחות בכל הפעולות וגו' ומאמר
קדישין שאלתא כלומר ששאלו מה
הרצון העליון עליו ואחרי כן גזרו
להעשות כן. שהרי אין המלאכים
עושים מעצמם ולא כלום, אלא הכל
לפי רצון עליון.

כן הדבר הזה, בסימני ראש
השנה.

כלומר הסימנים שאנו עושים בליל
ראש השנה לטובה, והבקשות שיחד
עמהן, הן ליתן כח בעליונים לעיריין
קדישין להוציא אל הפועל מה שגזר
עליהם הקב"ה ליתן לנו.

לענין הסימנים בליל ראש השנה

יסוד הסימנים הוא בברייתא במס'
כריתות [ה:]: וכדברי אב"י שם [ו.]:

ת"ר (כריתות ה עמ' ב') אין מושחין את
המלכים אלא על המעיין כדי שתימשך
מלכותו, שנאמר (מלכים א א, לג-לד')
וְהוֹרְדָתֶם אֹתוֹ אֶל-גִּחְוֹן וּמִשַּׁח אֹתוֹ שָׁמַיִם.

ומפרש מצודת דוד: וְהוֹרְדָתֶם אֹתוֹ [את
שלמה] אֶל-גִּחְוֹן וּמִשַּׁח [צְלוּק סִכְלוֹ וְנָתַן הַנְּבִיא]
אֹתוֹ שָׁמַיִם - לסימן טוב, שתמשך מלכותו
כנהל.

אמר אב"י השתא דאמרת
סימנא מילתא היא [שעושים מעשה
לסימן טוב, כדי שיתקיים] יהא רגיל
איניש לְמִיכָל רִישׁ שְׁתָּא [לאכול בראש
השנה] קָרָא וְרוּבְיָא פְּרָתֵי סִלְקָא
וְתִמְרֵי.

ויש להבין כיצד פועל מנגנון זה של
סימנא מילתא היא.

ולולדמסהו'א שהוא כעין מה
שנאמר בדניאל (ד, ז') בְּגִזְרַת עִירִיין

לעומקו של מקרא ראש השנה

וברכוני לשלום, להוציא לפועל רצון הקב"ה, וזה שאומרים ממלך מלכי המלכים הקב"ה.

ובזה ינתן טעם לאומרו (בפרשת מסעי) בדרך הכפילות: **וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם עַל פִּי ה' וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם** וכמובא בלעומקו של מקרא שם, **על דרך הרמז והצה:** ירמזון אילין מיליא למסעיהם של העירין קדישין על פי **מוֹצְאֵיהֶם** של בני אנשא, **שמוציאים בפה** ה"הי רצון מלפניך", וממהר האלקים לעשותו בגזירת עירין. שגוזר על עירין קדישין למהר ולהחיש לנו הישועה.

וכן כָּפַל ואמר **וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם** שלפי מוצאיהם של העירין קדישין מלפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, וכפי שנאמר בליל שבת **צאתכם לשלום** ממלך מלכי המלכים, כן יהיה **פתגמא** ליתן לנו מבוקשנו לכל **מסעות** משך שנות חיינו. וכאומרו: **וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם** של בני האדם **לְמוֹצְאֵיהֶם** של העירין קדישין **היוצאים לברכנו על פי ה'!**

וכעין שאמרו (מועד קטן י"ח) **ברית כרותה לשפתים** וכשגגה היוצאת מפי השליט, שלא יוציא אדם דבור לא טוב מפיו, כי ממהרים המלאכים הם העירין קדישין להוציאו אל הפועל, **עוד בטרם יתחרט על כך האדם אשר דבר דבריו.**

ומידה טובה מרובה.

שיש בכח דיבורו הטוב של האדם ליתן כח בידי מלאכי השרת משרתי עליון הם העירין קדישין להוציא דבריו ומעשיו הטובים שהם לסימן טוב, אל הפועל, להיות פועלים עליו טוב, בגזירת עליון.

וזה שאמר אביי, השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא ורוביא כרתי סילקא ותמרי.

ובאומרו היה"ר **מלפניך**, על המאכל המסוים, בזה **נותן האדם כח למלאכי עליון** להוציא לפועל גזירותיו של הקב"ה.

וכעין זה תקנו לומר בליל שבת למלאכי השרת בואכם לשלום,

לעומקו של מקרא ראש השנה

היא הנשיפה מלמטה למעלה להוריד מכסה והנהגה של השמות הקדושים ושל חסד ורחמים. כעין הפסוק בשירת הים, נשפת ברוחך כסמו ים.

נשפת ברוחך בתקיעת השופר, כיסמו ים של אהבה לעם ישראל, כסות של אהבה מאת הקב"ה. כנאמר על כל פשעים תכסה אהבה. כמים לים מכסים.

מקדש ישראל ויום הזכרון

עיקר העבודה בראש השנה היא במחשבה בזכרון. והיא אחת מג' המידות שבאדם. שהאדם מחולק לג' מידות. מחשבה דיבור ומעשה. והקב"ה אשר יצר את האדם בחכמה, התאים לו ג' זמנים להשלים מידותיו.

ראש השנה הוא יום הזיכרון כנגד תיקון מידת המחשבה.

יום כיפור הוא יום הסליחה והכפרה כנגד מידת הדיבור. שכן עיקר המצוה

אם כבנים אם כעבדים

אמירתה ושייכותה אצל תקיעת השופר

יש ליתן טעם מדוע לומר את שניהם. ומדוע אחד מהם לא יספיק לרצות, בן את אביו או עבד את מלכו.

ויש לומר שהם שתי מידות בעבודת ה'. יש עבודה שהיא מלמטה למעלה, כעין סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ויש עבודה שהיא משיכת חסד ורחמים מלמעלה למטה.

אם כעבדים עינינו לך תלויות, היא עבודת ה' מלמטה למעלה. לכן אמר עינינו לך תלויות, עד שתחוננו.

אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים היא העבודה מלמעלה למטה להוריד שפע רחמים מן השמים כאב המרעיף אהבתו על בניו. ויחד היא העבודה כעין העבודה של המלאכים ב"רצוא ושוב", וככתוב והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו.

והיא העבודה של תקיעת השופר.

לעומקו של מקרא ראש השנה

והוא ענין של סוף מעשה במחשבה תחילה. לא שהקב"ה צריך ח"ו מחשבה לפני המעשה, כי ברוח פיו כל צבאם, אלא שזה הסדר של הבריאה. שתקדם מחשבה למעשה. ואשר על כן סוכות הוא תיקון מידת המעשה, כי בניסן ישבנו בסוכות ורק כדי לקיים ישיבת הסוכה כמצוה לשמה ניתן חג הסוכות בתשרי, שיהיה צלא דמהינותא ולא צלא דשמשא.

ואשר על כן נקרא תשרי יום הזכרון, כנגד מה שנברא במחשבה. ולכן התיקון בראש השנה הוא תיקון המחשבה.

ובכך יש להבין את האוה"ח הק', מדוע יוסף הצדיק קבל עונש מאסר שנתיים על שאמר פעמיים כי אם זכרתי והזכרתי. והרי משום פעמיים יכול להיאסר ליומיים או שבועיים או חדשיים. ומדוע דוקא שנתיים. אלא שהוא פגם במידת הזכרון, שאמר זכרתי והזכרתי, לכן צריך שיעברו עליו שני ראשי שנים של זכרונות, לתקן מידת הזכרון.

וראש וראשון לכל הזכרונות הוא לזכור שהקב"ה מלך, ומלכותו בכל משלה, והכל בידו ואין זולתו, הכל ממנו ואין בלתו.

המעשית ביום כיפור היא הוידוי. כשמצות העינוי באה לעורר את הוידוי שיהיה מעומק לבו השבור של האדם. וימי הסוכות זמני השמחה הם כנגד מידת המעשה. ולכן רבו מצוות העשייה בסוכות, כגון נטילת לולב, הישיבה בסוכה ושמחת הרגל בבשר ויין.

ויש ליתן טעם מדוע יהיה ראש השנה דוקא תיקון למידת המחשבה. והרי אמרו רבותינו על ראש השנה כי זה היום תחילת מעשיך, וכן אני מתפללין בראש השנה. וראוי אולי היה יותר שיהיה זה יום המעשה ולא יום הזיכרון.

ואכן, מצינו במסכת ראש השנה כז' עמ"א, מחלוקת מתי נברא העולם. תניא רבי אליעזר אומר בתשרי נברא העולם ר' יהושע אומר בניסן נברא העולם. ותירצו התוספות שם בד"ה כמאן מצלינן וז"ל, ואיכא למימר דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן. כלומר שבתשרי נברא במחשבה ובניסן נברא במעשה.

לעומקו של מקרא ראש השנה

התפילות הברכות והבקשות הן של כל יחיד ויחיד והן של שליח הצבור, הן של ראש השנה הזה, והן של כל התפילות מראש השנה שעבר, שלא זכו לעלות במשך השנה, ליתן להם כח לעלות מדרגה לדרגה עד הגיעם אל כסא הכבוד.

ואלה שמותם: **אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם די"ו נסי"ם**. ונקראים גם שם **בן כ"ב** אותיות היוצא מברכת כהנים:

והם כנגד ג' תיבות שבפסוק ראשון, יברכך י'הו'ה' וישמרך. ושתים שבפסוק שני. יאר י'הו'ה'. יחד כ"ב אותיות.

ולפי שם קדוש זה יסדו את התפילה המובאת בספרים בברכת כהנים, ובתקיעת שופר בר"ה. והיא ראשי תיבות של שם קדוש זה והיא מסוגלת להמתקת החלומות והדינים:

אנקת"ם, היוצא מן יברכך: **בר"ת: אַל נָא קָרַב תְּשׁוּעַת מִצְפָּיִךְ**.

פסת"ם היוצא משם ה' י'הו'ה': **בר"ת: פְּחֻדְיָךְ סָר תּוֹצִיאֵם מִמְּאֹסָר**

לעניין המלאכים היוצאים מתקיעת השופר

מובא בספרים הקדושים, וכבר מודפס גם במרבית המחזורים לראש השנה בסדר תקיעת השופר, שמות המלאכים היוצאים מן השופר, וה"יהי רצון" שמבקשים מהקב"ה שיקבלם להמליץ טוב בעבורנו. והם: **אנקת"ם, פסת"ם, פספסי"ם, דיונס"ים**.

ובשימת לב, אותם המלאכים היוצאים מן השופר, הם המלאכים היוצאים מברכת כהנים, כמובא ברב הסידורים, בתפילת המוספין.

ויש ליתן טעם לשליחותם של אותם המלאכים הק' הן בתקיעת השופר והן בברכת הכהנים.

ולעומקו של מקרא יאמר כשם שברכת הכהנים, תקנוה בסוף התפילה היא להיות מאסף לכל המחנות, לכל הברכות והתפילות והבקשות, הן של כל יחיד ויחיד והן של שליח הצבור, ליתן להם כח לעלות מדרגה לדרגה עד הגיעם אל כסא הכבוד, כן תקיעת השופר בראש השנה היא מאסף לכל המחנות, ומעלה השמימה את כל

לעומקו של מקרא ראש השנה

קריאת התורה ליום ראשון של ראש השנה

ותהר ותלד שרה לאברהם בן לזקניו
למועד אשר-דבר אתו אלקים:
ותאמר מי מלל לאברהם היניקה
בנים שרה פי-ילדתי בן לזקניו:
(כא, ב'ז)

יש ליתן טעם מדוע נאמר לזקניו
לזקניו שני פעמים.

ושמא י"ל פעם אחת פרסמו הכתוב
לנס. ופעם אחת פרסמתו שרה. וכל כך
למה, לכפר על מה שכביכול לגלגה
ואמרה ואדוני זקן. על כן אמרה עתה
לשבת. לזקניו. דייקא נמי שלא אמרה
לזקני אלא לזקניו.

ויעש אברהם משתה גדול ביום
הגמל את-יצחק (כא, ח').
מובא במדרש רבה: אמר ר' לוי לא
נדנדה עריסה אלא בבית אברהם
אבינו. וצריך ביאור.

פדה סועים פתח סומים ימיך
מצפים (ר"ת פספסי"ם היוצא מן
וישמר"ך)

די"ו-נסי"ם היוצא מן יא"ר י'הו"ה:
בר"ת: דלה יוקשים וקבץ נפוצים
סמוך זה מפלתנו. והם כנגד תפילה,
פרנסה וכלכלה, מלבושי כבוד.
ומעשי נסים.

כנגד תפילה: שמע אנקתם, כנגד
פרנסה וכלכלה: פסת"ם, תן להם
פיסת פתם, כנגד מלבושי כבוד:
פספסי"ם הליבשם כתונת פסים, וכנגד
מעשי נסים די"ו נסי"ם: עשה להם
נסים.

ויחד עם כל אותיות שבברכת כהנים
שהם הם ס' אותיות, הם ששים
הגבורים אשר למלך שהשלום שלו
הנשלחים הן מברכת הכהנים והן
מתקיעת השופר לכל אחד מישראל
ליתן לו משאלות לבו ולעשות
שליחותם נאמנה לשנה טובה
ומבורכת.

לעומקו של מקרא ראש השנה

פירש רש"י: מצחק. לשון עבודה זרה, כמו שנאמר (שמות לב ו) ויקומו לצחק. דבר אחר לשון גלוי עריות, כמה דתימא (להלן לט יז) לצחק בי. דבר אחר לשון רציחה כמו (ש"ב ב יד) יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו וג':

ולפי לשונות אלו תימה כיצד נקרא יצחק בשם זה שיש בו ג' לשונות של עבירות, ועוד הוסיף הרמב"ן שגם לשון ליגלוג יש בזה.

ולעומקו של מקרא יש לומר שהשם יצחק קרוי על שם העתיד. יצחק. ולכן הוא תיקון לכל עבירות שבעולם. כי בעלי העבירות לא יחשבו על העתיד כי כל חפצם למלאות מבוקשם בהווה. ועוד שמצחק הוא לא רק לשון הווה אלא גם לשון חזק ובנין כבד [פיעל], אשר משבר כל כוונה טובה שיש בשרש הזה. ואילו יצחק בנוסף ללשון עתיד הוא גם בנין קל שתפקידו לְבַשֵּׁם את העולם בשחוק וחדוה של קדושה. והוא ניתן דווקא למי שעתיד להיות נושא עול הגבורה בעולם, וכן מרמז השם יצחק בבנין קל עתיד, שבנקל יוכל לגבור על כל הדינים והרעות שיש בעולם.

ופתרונו מרישא דענינא, שעוג מלך הבשן היה שם וכל גדולי העולם היו שם וכולם קנטרוהו לעוג בדברים על שאמר שאין שרה יולדת והנה בן לשרה. פתח ואמר שאצבע אחת קטנה שלו יכולה למעך את יצחק. יצתה בת קול מן השמים ואמר לו הקב"ה, שעתידי הוא להינתן ביד משה מצאצאי יצחק.

על זה אמר ר' לוי, שלא נדנדה עריסה וכו', וכונתו לעריסה של עוג מלך הבשן שבה היה משתבח, ככתוב בסוף סדר "דברים", הנה ערשו ערש ברזל וכו'. ובתרגום יונתן הנה ערשו ערש ברזל בארכיון ברבת עמון, וכונתו בזה שכל העולם יבוא ויראה את עריסת הברזל של עוג כבר בהיותו תינוק. ולא נדנדה כלומר נתערערה ונתקעקעה עריסתו אלא בבית אברהם, שאז נאמר לו לעיני כולם שיימסר בידי משה, מצאצאי יצחק.

וּמְרָא שְׂרָה אֶת בֶּן הַגֵּר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר
יְלֶדָה לְאַבְרָהָם מִצַּחֵק. (כא, ח')

לעומקו של מקרא ראש השנה

ובמסורה יש ג' אודות וארבע אודות.
הג' שבהם הם על אודות בנו [דהכא],
וכן בשמות ויספר משה לחתנו את כל-
אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על
אודת ישראל וגו' ובשמואל ב יג טז
ותאמר לו אל-אודת הרעה הגדולה
הזאת מאתרת אשר-עשית עמי לשלחני
ולא אבה לשמע לה:

ועוד נמצאו ד' אודות: בבראשית כו
לב ויהי | ביום ההוא ויבאו עבדי יצחק
ויגדו לו על-אודת הבאר אשר חפרו
ויאמרו לו מצאנו מים, בירמיהו ופא
פי על כל אודות אשר נאפה משכה
ישראל ובמדבר בהעלתך ותדבר מרים
ואהרן במשה על אודות האשה
הנשית אשר לקח ובשופטים פרק-ו
ויהי פי-יצקו בני-ישראל אל-יהוה על
אודות מדון:

ולעומקו של מקרא, נראה לומר
ההסבר בזה:

כאשר המילה באה עם ו' בתחילה ולא
בסוף אודת, הכוונה שיש כאן ענין של
הודאה ושבת על חלק הטוב. והוא
מלשון אודה י-ה.

וירע הדבר מאד בעיני אברהם על
אודת בנו (כא, יא')

יש לעיין מי הוא בנו האמור בפסוק.
על דרך הפשט ישמעאל. וכתב
בדמשק אליעזר שהכוונה לבנו של
ישמעאל. כי ישמעאל ראה בבית
אברהם דרך השם ותמיד יוכל לחזור
בתשובה. אבל בנו מה יהא עליו.

ושמא יש לומר שהכוונה ליצחק.
שהיה רע בעיניו מה ששמע שניסה
לפגוע ביצחק עולה תמימה.

וירע הדבר מאד בעיני אברהם על
אודת בנו (כא, יא')

ביאור ההבדל

בין אודת ובין אודות

יש ליתן את הדעת בענין מה שאמר
אודת. יש ליתן טעם מהו לשון אודת.
ומדוע פעם נכתב אודת [ו' ראשונה
מלא ו' אחרונה חסר] ומדוע פעם נכתב
אודת

[ו' ראשונה חסר ו' אחרונה מלא].

לעומקו של מקרא ראש השנה

יכולה להודות שנכנסה למשפחת המלוכה. רק אמרה אל תעשה הנבלה הזאת בישראל לעשות בי ליקוחין של כדת וכדין. ועתה אמרה אל תשלחני שלא תמנע ממני מלהודות על הטובה אשר עשית עמדי. וגם הוא מלשון אודה י-ה.

ובבראשית כו לב וַיְהִי | בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּבֹאוּ עֲבָדֵי יִצְחָק וַיִּגְדּוּ לוֹ **עַל-אֲדוֹת הַבָּאָר אֲשֶׁר חָפְרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִצְאָנוּ מַיִם**, והנה הם המתינו והחשו ולא חשו להודות ולשבח ולפאר ולספר ליצחק על שחפרו ומצאו מים, עד אשר אבימלך וסיעתו יחזרו לארצם. אף כי סיבה טובה היתה להם, לכן נכתב **עַל-אֲדוֹת הַבָּאָר**, בדרך של **חסרון בהודאה**. והחסרון היה מצידם. אך מצד יצחק מיד פתח בהודאה וקרא לבאר **שבעה**. [ועל עוד בתולדות מענין זה].

ובירמיהו וַאֲרָא כִּי **עַל כָּל אֲדוֹת אֲשֶׁר נִאֲפָה מְשֻׁבָּה יִשְׂרָאֵל**, צער גדול הוא לשכינה, ולכן נכתב **אֲדוֹת**.

ובמדבר בהעלתך וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה **עַל אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַמְּשִׁית אֲשֶׁר**

וכל מקום שהמילה **אדות** באה עם ו' חסר בתחילה רק עם ו' בסוף המילה, **יש כאן חסרון בהודאה ושבח**. והוא מלשון **דוי** וצער. כמו **אשה דוה**. ככתוב **נדת דותה**. וזה יורה ע"י האות "ו" בסוף המילה **דות**. ועתה נבאר הפסוקים אחד לאחד.

וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אֲדוֹת בְּנָו. וירע בעיני אברהם, אבל נתן שבח והודיה לה' אשר מנחהו בדרך אמת. ועוד שנתן שבח והודיה לה' שלא הספיק לקלקל את יצחק.

וביתרו, וַיִּסְפֹּר מִשָּׁה לְחַתָּנוּ אֵת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְפָרְעֹה וּלְמִצְרַיִם **עַל אֲדוֹת יִשְׂרָאֵל**, ובודאי על זה יש להודות ולשבח ולהלל.

ובשמואל ב יג טז [בענין אמנון ותמר] וַתֹּאמֶר לוֹ **אֵל-אֲדוֹת הַרְעָה הַגְּדוֹלָה** הזאת מאחרת **אֲשֶׁר-עָשִׂיתָ עִמִּי לְשַׁלְּחַנִּי וְלֹא אָבָה לְשִׁמְעַן לָהּ**. ומה היא הרעה, שלא ישלחה. וכתוב **אֵל-אֲדוֹת** באלף, אל נא תמנע ממני מלהודות על אשר לקחתיני. כי היתה בת יפת תאר ולא היתה שיכת למלכות, גם לא נחשבה לאחות אמנון וגם לא לאחות אבשלום. ועל ידי הליקוחין של אמנון, היא

לעומקו של מקרא ראש השנה

נבואתה הוא **ברגש**. וזו היא מידתה ועבודתה דרך **הרגש** האלקי. ואברהם דרך **השכל** וההתבוננות. לכן באברהם נאמר וירע הדבר מאד בעיני אברהם. בעיני השכל וההתבוננות. ועל זה נאמר שמע בקלה. ששכלך השמעי, ישמע בקול נבואתה הרגשי.

וּתְלַף וּתְשִׁיב לָהּ מִפְּגַד הַרְחֵק
כְּמַטְחָנִי קֹשֶׁת (כא, טז). שכל
מציאותם של הגר וישמעאל היו בכח
הזרוע. לכן הכל היה נמדד אצלם על
פי אמות מידה של קשת וחץ. וגם
לשונה של הגר נשלחה אל שרה כחץ,
ותקל גבירתה בעיניה. וכן העידה
עליה התורה שישבה כמטחוי קשת.
כמו שהיתה רגילה להטיח דברים
כלפי שרה. וגם לשונו של ישמעאל
נשלח כחץ בויכוח עם יצחק על
הירושה וגם נסיונו להתגבר על יצחק
היה ע"י החץ.

ולעומתו ויצחק, חיציו מכוונים
בתפילה. ויצא יצחק לשוח בשדה.
ולכן אותיות יצחק יש בהן **צח** שהוא
היפוך **מחץ**. שתפילתו **צחה** עולה
כחץ. וכן ק של שמו מעיד על **קשתו**

לקח, שלא נתכוונו בזה לשבח כלל
ולקו על לשון הרע, לכן נכתב **אדות**.

ובשופטים פרק-ו וַיְהִי כִּי-יָצְקוּ בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוָה עַל אֲדוֹת מִדְּוָן, אשר
הצרו להם, לכן נכתב **אדות**.

ועל דרך המוסר והאמונה יֹאמֶר,
שהאות ו' בתחילה, תִּזְרָה על קשר
וחיבור עם הקב"ה. וכשהיא בסוף
המילה יורה על חסרון בקשר זה,
וכשהיא בתחילת המילה יורה על
זריזות ועונה להיות מחובר וקשור
להקב"ה מיד על כל הטובה אשר
משפיע על ברואיו.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם אַל יִרַע
בְּעֵינֶיךָ עַל הַנְּעֵר וְעַל אֲמָתְךָ כֹּל
אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע
בְּקוֹלָהּ כִּי בְּיָצָחַק יִקְרָא לָהּ זֶרַע:
(כא, יא)

שְׁמַע בְּקוֹלָהּ. ברש"י: בקול רוח הקדש
שבה. ולכן נכתב קלה חסר וו. לומר
שאין זה קולה אלא קול רוח הקדש
אשר בה. ועוד שלא אמר בקול שרה
אלא בקלה. כאילו כתוב בקול ה'. לכן
אמרה גרש. [ולא שלח וכו']. ששרש

לעומקו של מקרא ראש השנה

ואברהם לא יפנה עורף לחסד, כי זו היא מידתו. ועולם חסד יבנה. ויאמר אברהם אנכי אשבע: מיד מה כתיב ביה, (פסוק כה) והוכח אברהם את-אבימלך על-אדות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך וגו'.

כאן לימד אברהם לימוד גדול בתורת החסד. שמידת החסד אין פירושה להיות כנוע וכעלה נידף. אלא גם התוכחה להעמיד הדברים על אמיתותם היא גם ממידת החסד של העולם.

ועוד, לאחר שבועתו מה הוא אומר, כי תפתי את-הבאר הזאת. שגם זה ממידת החסד לעמוד על המגיע לו. שמידת החסד אין פירושה לוותר על המגיע לו. שעולם חסד יבנה, הרי הוא מתפרש לשני הכיוונים. אחד שהעולם נברא על חסד. והשני שעולם בנוי הרי הוא כלי לקבל את החסד.

ונרמזו אליו מליא בהבדל בין לבדקו הנאמר באברהם, ובין לבדקו הנאמר באבימלך. כמובא לקמן.

שהיא התפילה, שהיא לשם שמים, וממנו למד בנו יעקב לומר בתרבי ובקשתי (בראשית מח, כב') וכהתרגום: בצלותי ובבעותי. בתפילתי ובבקשתי.

ועתה השבעה לי באלהים הנה אמ-תשקך לי ולניני ולנכדי פתסד אשר-עשיתי עמך תעשה עמדי ועם-הארץ אשר-גרתה בה: (כא, כג')

נראה לומר סמיכות הפרשיות, שראה אבימלך כי שלח אברהם את הגר ואת בנה, והיא היתה בת פרעה אשר נתן לו לשפחה, וישלחה יען כי לא נשבע לפרעה לשמרה בביתו. לכן בא לבקשו להישבע לו אמ-תשקך לי ולניני ולנכדי.

ויש לשאול מדוע אכן הסכים אברהם להישבע לו. וי"ל, כפי שאמר אבימלך פתסד אשר-עשיתי עמך תעשה עמדי ועם-הארץ אשר-גרתה בה.

לעומקו של מקרא ראש השנה

וכידוע מהאזהב ישראל מאפטא, שכל ע"ב שמות הם שמות של חסד ורחמים, אע"פ כן יש שהם ממונים על עשיית הדין וזה מחסדיו של מקום. וכגון מה שנאמר בקריעת ים סוף (שמות טו, ח') וּבְרִיחַ אֶפְיֹרֶת גַּעְרָמוּ מַיִם נִצְּבּוּ כְמוֹ-גֵד נִזְלִים. כמו הנד הזה שהיה חסד לישראל ודין למצרים להטביעם במים. ובדרך ישר דנה הוא חסד, ובדרך היפוך: דנה הוא הנד. שמידת החסד ושמו דנה, התהפכה למצרים להיות מידת הדין ושמה הנד. לכן באבימלך נאמר לְבַדְיָהּ, ובאברהם נאמר לְבַדְיָהּ.

ועוד יש לומר בכוננת אברהם באומרם לְבַדְיָהּ, לומר לאבימלך: אין בשבועתנו כדי לחבר בינינו, אלא אדרבה יש בה כדי להפריד בינינו, כנאמר בפרשת בלק (כג, ט') הֲוֹ-עַם לְבַדְדִּי יִשְׁפָּן וּבְגוֹזִים לֹא יִתְחַשְּׁב. וזה כוננת אומרם לְבַדְיָהּ.

ובשימת לב, נאמר כאן הֲוֹ-עַם, ונאמר בדור הפלגה הֲוֹ עַם, בדור הפלגה נאמר הֲוֹ עַם אֶחָד וְשִׁפְפָה אֶחַת לְכָל־מַגֵּד וְזֶה הַחֶלֶם לְעֵשׂוֹת וְגו', שעל ידי אחדותם גרמו לחילול שמו ית'

ביאור ההבדל בין

לְבַדְיָהּ - לְבַדְיָהּ

ביאור הדברים: באברהם נאמר לבדה: וַיֵּצֵב אֲבְרָהָם אֶת-שְׁבַע כְּבָשׂוֹת הַצֹּאן לְבַדְיָהּ. {כט} ובאבימלך נאמר לבדנה: וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל-אֲבְרָהָם מַה הִנֵּה שְׁבַע כְּבָשׂוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הֵצַבְתָּ לְבַדְיָהּ. וההסבר בזה הוא ששבועה לחוד ועשיית דין לחוד. שהרי הֲוֹ היא מילת שבועה ולכן נאמר באברהם לְבַדְיָהּ. וכאומרם: לבד-הן. וּלְבַדְיָהּ תורה על דין, לפי צלצול הלשון.

לכן אברהם שכולו חסד, לא ימנע עצמו מן השבועה. וגם לא ימנע עצמו מן התוכחה. שתורת חסד על לשונה כוללת עשיית צדק ותוכחה על הנגזלים. ואצל אבימלך שקיבל על עצמו את הדין של התוכחה, נאמר לְבַדְיָהּ. וכאומרם: לב-דנה. שדנה יורה על הדין. ואע"פ שהוא אחד מע"ב השמות הק' שיוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט, והוא: דנה. (לפי שיטה שלישית של פסוק אחד ביושר ושנים בהיפוך, כמבואר בלעומקו של מקרא בפרשת בשלח).

לעומקו של מקרא ראש השנה

וכאומרו שהשבועה היא לא חד צדדית, אלא כאן כביכול **נשבע הקב"ה** לאברהם אם תשקר לי ולנכדי ולניני. והשבועה היתה **בפי כל** בית דינו של הקב"ה. לקיים את הברית בין הקב"ה ואברהם **לכל הדורות**.

וכשם שהוכיח אברהם, כן יוכיח הקב"ה אם יעברו הדורות על המצוות. ואע"פ כן הברית תשאר.

וזה שאמרו בתוספות מסכת שבת נה. **אומר רבינו תם דזכות אבות תמה אבל ברית אבות לא תמה** דהא כתיב (יקרא כו) **וזכרתי את בריתי יעקוב עי"ש**.

ועוד יש להוסיף בענין זה שזה מה שאמר הכתוב **ועם-הארץ אשר-גרמה בה**. מאי **אשר-גרמה בה**, אשר גרמת את ה' בה. שכל מקום שהיה הולך שכינה עמו ככתוב ויעתק משם ההרה. שהעתיק שכינה עמו. לכן נכתב **גרתה עם "ה"**. וזה יסוד החסד ויסוד השבועה ויסוד הברית בין אברהם והשכינה.

שנאמר וְזֶה הַהֶחָלֵם לְעֵשׂוֹת, ובעם ישראל יבוא התיקון **לקדש שם שמים** על ידי **פירודם** מן הגויים, שנאמר הֵן-עַם לְבָדָד יִשְׁכְּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשְּׁב. וזה כוונת אברהם באומרו **לְבַדְהֵן**.

על-פֶּן קָרָא לְמָקוֹם הַהוּא בְּאֶרֶץ שָׂבַע פִּי יָשָׁם וְשָׂבַעוּ שְׁנֵיהֶם (כא, לא)

ויש ליתן טעם כיצד באר שבע יורה על שבועת שניהם. **ועל דרך הרמז והצח** י"ל כי שניהם רמוזים במילה **באר**. אברהם. אבימלך.

ועוד בענין אבימלך ופיכל שר צבאו, יש לומר שנרמזו כאן דברים נשגבים. שאבימלך ופיכל שר צבאו הם כינויים לקב"ה ולבית דינו. והיא התחדשות הברית בין אברהם ובורא עולם. אבי-מלך ירמוז לאבינו מלכנו, ופיכל שר צבאו ירמוז על בית דינו שחותכים את הדין בפיהם. פי-כל.

לעומקו של מקרא ראש השנה

ומריבוי המינים, כל אחד בדרך גידולו וכל אחד בצבעו ובטעמו והתפעלות זו היא דרך **הרגש**. ואלו ואלו מתקרבים ומתפעלים ומודים לבורא. כל אחד לפי דרכו.

ובשימת לב, זה היה החילוק בעבודת ה' בין **אברהם ושרה**, וכנ"ל בפרק כב, פסוק יא'.

ובמדרש רבה מובא המדרש **בשינוי נוסח**. ויטע אשל בבאר שבע וגו' (כא, לג), רבי יהודה ורבי נחמיה, רבי יהודה אמר **אשל פרדס**, שאל מה תשאל, תאנים וענבים ורמונים. רבי נחמיה אמר אשל פונדק, שאל מה תשאל, עגולא [פת], קופר [בשר], חמר [יין], ביעין [ביצים]. רבי עזריה בשם רבי יהודה בר סימון **אשל סנהדרין**, היך מה דאת אמר (שמואל א כב, ו): ושאל יושב בגבעה תחת האשל ברמה.

על דעתיה דרבי נחמיה דאמר אשל פונדק, אברהם היה מקבל את העוברים ואת השבים, ומשהיו אוכלין ושותין אמר לון בריכו, והן אמרין מה

ויטע אשל בבאר שבע ויקרא-שם בשם ה' אל עולם. (כא, לג)

ויטע אשל בבאר שבע אמר ריש לקיש מלמד שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים. רבי יהודה ורבי נחמיה חד אמר **פרדס** וחד אמר **פונדק**. ברש"י: ונטע בו. **להנות עוברים ושבים**.

ויש ליתן טעם מה שרש מחלוקתם. הרי סוף כל דבר תכלית שניהם שיאכלו פירות ולפי רש"י שיהנו, ויתנו הודאה על הנאתם. בין אם זה פרדס שבו גדלים הפירות ובין אם זה פונדק או אכסניה ששם מגישים את הפירות.

וי"ל דחלקו בדרך עבודת ה'. האם **דרך השכל** או **דרך הרגש**. איזו דרך תצלה.

למאן דאמר **פונדק** או אכסניה, כשמגישים את הפירות עדיין אין כאן התפעלות מספקת, כי צריך **להסביר** לאדם האוכל כיצד גדלו פירות אלו עד שהגישום לפונדק. וזו היא עבודה דרך **השכל**.

ולמאן דאמר פרדס, עומד האדם בפרדס ומתפעל מריבוי העצים

לעומקו של מקרא ראש השנה

קריאת התורה ליום שני של ראש השנה

לעומקו של מקרא - רמזי העקידה

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וַהֲאֱלֹהִים נִסָּה אֶת-אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲגִנִי (כב, א)
וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. יש אחר
שלאחר זמן. אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
שנאמרו באהל "והנה בן לשרה
אשתך", מבשרו הכתוב שבאותו בן
יהיה כדי לנסות את האב בעקידת בנו
על המזבח. זה שאמר המלאך **שׁוֹב**
אָשׁוּב אֵלֶיךָ פְּעֵת תְּלִיָּה וְהִנֵּה-בֶן
לְשָׂרָה. שׁוֹב בזמן הלידה, **אָשׁוּב** בזמן
העקידה.

וְהִנֵּה-בֶן לְשָׂרָה אֲשֶׁמָּה. (יח, י)
יש לשאול מדוע יזכיר המלאך את
שרה ולא גם את אברהם.

נימור, ואמר להון, ברוך אל עולם
שאכלנו משלו, הדא הוא דכתיב
(בראשית כא, לג): ויקרא שם בשם ה'
אל עולם. **עד כאן המדרש.** ותימה,
מדוע לא המשיך המדרש, על דעתיה
דר' עזריה בשם רבי יהודה בר סימון,
וכאילו נפסק באמצע.

ולעומקו של מקרא יש לומר שהיה
לו להמשיך כך: על דעתיה דר' עזריה
בשם רבי יהודה בר סימון, אברהם
היה מקבל את העוברים ושבים
ומשהיו מתנים לו צרותיהם היה אומר
להם תעשו כך ותעשו כך. והיו
שואלים אותו מנין לך כל החכמה
הזאת היה אומר להם ברוך אל עולם
שנתן מחכמתו לבשר ודם. והיו
יושבים אצלו ומקרבן לתורה ומגייירן.
וגם בדרך הלימוד היה מלמדם מי דרך
שכלו מי דרך רגשותיו. שאלו ואלו
דברי אלקים חיים.

לעומקו של מקרא ראש השנה

**וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךָ כָּעֵת חַיָּה
וְהִנֵּה-בֵן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וְשָׂרָה
שִׁמְעַת פֶּתַח הָאָהֳלָה וְהוּא אֶתְּרִיו
(יח, ל')**

וְהוּא אֶתְּרִיו. רמז הוא לאיל שיופיע
אחרי העקידה שנאמר בו והנה איל
אחר נאחז בסבך בקרניו. הוא האיל
שנברא בין השמשות של מעשה
בראשית והמתין עד עתה להתגלות.
והנה זמן התגלותו, ל"ח שנה אחרי
דברי המלאך. והוא רמוז במילה
אֶתְּרִיו, שכן ר' בגימטריה קטנה
עשרים, ועוד י' ועוד ח' יחד ל"ח.
נותרו אותיות א"ו, ר"ת וְהִנֵּה-אֵיל.
(כב, יג')

**וְהִנֵּה-אֵיל אֶתֶר נֶאֱתַז בְּסֶבֶךְ בְּקַרְנָיו
(כב, יג')**

נֶאֱתַז בְּסֶבֶךְ. שמתוך הסבך הוא עולה
לעולה, וּמְפַשֵּׁט את סֶבֶךְ החיים. והוא
רמז לידו אוֹחֶזֶת בעקב אחיו. שֶׁהַעֲקֵב
שֶׁל עֵשׂוּ הוּא סֶבֶךְ החיים. ובאומרו
וידו אוֹחֶזֶת הוּא מְפַשֵּׁט את סֶבֶךְ
החיים. וכן באומרו והנה אֵיל, הוא
מְפַשֵּׁט את סֶבֶךְ החיים של העקידה.
ואשר על כן והנה אֵיל הֵם ר"ת של

וְהִנֵּה-בֵן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ הן אותיות
והנה בן לשר האש תך. תך הוא שם
רחמים, באתבש א-ל. רחום וחנון.
וּשְׂרָה הָאִשׁ הוא גבריאל, שבו נתלבשה
נשמת יצחק שהוא מצד הגבורה.
מבטיחו המלאך כי ישוב בזמן העקידה
לומר לו "אל תשלח ידך אל הנער"
ורמז בזה באמרו כָּעֵת חַיָּה. כעת הזאת
שבה יעקד יצחק, חיה יְחִיָּה ולא ימות
לכן נאמר כָּעֵת חַיָּה.

וּבִדְרֵךְ הַרְמָזוּ וְהַסּוּד, יש לומר כי
הבנים מסטרא דזכורא הולכים אחר
האם, והנקבות מסטרא דנוקבא הולכות
אחר האב, וכידוע מזוהר הק' שעד
מעשה העקידה היה יצחק מסטרא
דנוקבא שלא היה בו כח נפש ההולדה,
וע"י מעשה העקידה נכנס בו נפש
המולידה מסטרא דזכורא שמעתה יוכל
להוליד. וגם זה יהיה תלוי בתפילה. וזה
סוד האיל שנשלח תחתיו, שאיל נקרא
דזכורא.

וְהִנֵּה-בֵן. והנה בעת העקידה יהפוך הבן
מסטרא דנוקבא לסטרא דזכורא. לשרה
אשתך, לטובתה ובשבילה, כי בעקידה
פרחה נשמתה, והוא הבן אשר מְעַלָּה את
נשמת אמו על ידי מסירות נפשו.

לעומקו של מקרא ראש השנה

בסבך קרניו. בסבך בגימטריה הוא שם א-להים, וגימ' הטבע. נאח"ז הוא גימ' א-ד-ג-י, עם הכולל. והם שני שמות של דין. קרני'ו בגימטריה שלש מאות ששים וחמשה ימות השנה עם הכולל.

לומר לך, שמידת הדין והטבע נראים אמנם כסבך, אך בשימת לב קרניו שבהם הוא נאחז בסבך, מהם עתיד הקב"ה ליקח לתקוע בשופר גדול, לפשט כל העקמומיות שבסבך החיים.

נאמר והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, ונאמר אלהים יראה-לו השעה לעלה בני (כב, ח') אלהים יראה-לו ר"ת איל, ולעומקו של מקרא יאמר סרסו ודורשהו: בני שהוא השעה לעולה בסבך החיים, נאחז בקרני האיל, להעלותו להיות עקוד תחתיו. הם קרני החסד והרחמים שבהם יתקע בשופר גדול להעלות את כל העולם אל שרש ההוי"ה, ולגאולה שלימה בב"א.

וידו אוהזת, וכן תמצא שהמילה איל היא נוטריקון של: אוהז יעקב לעשו. ולכן גם בו נאמר ואחרי כן יצא אחיו וידו אוהזת בעקב עשו.

וזה שנאמר בלשון נפעל, נאחזו, שמן השמים מאחיזים אותו בסבך. והוא מלשון ואתה תחזה. שהאיל היה נראה כעולה לעולה מתוך הסבך. שאדם יראה לעיניו וה' יראה ללבב. וזה שאמר הכתוב פעמים יראה. ה' יראה, בהר ה' יראה. מה שנראה לאדם סבך נראה לה' עולה תמימה. ומתוך הסבך נראים קרניו שהם מלשון חוזק וישועה והוא קרן השופר המעיד על הגאולה העתידה לבניו של העקוד.

ועל דרך הצח, בסבך בסב"ף הוא פ"ד בגימטריה ומרמז על פדיון הבן. שיצחק הוא הבן שנפדה ע"י האיל. הוא הבן שבעקידתו יפדה בכל דור ודור, לכל בניו הנעקדים.

ועוד על דרך הצח, בסבך בקרניו בצירוף האותיות זו לזו יתקבל

לעומקו של מקרא ראש השנה

החסד, הריני נותן את עצמי כשה לעולה. שנאמר: (כב,ז) **הִנֵּה הָאֵשׁ וְהַעֲצִים וְאִי־הָרֹאֵה יִצְחָק הִשֶּׁה לְעֹלָה**, ואי"ה ר"ת **וְאִי־הָרֹאֵה יִצְחָק הִשֶּׁה לְעֹלָה**.

אֵלֹהִים יְרָאֵה-לּוֹ הַשֶּׁה לְעֹלָה בְּנֵי
(כב,ח)

בשימת לב ועל דרך הסוד, חבוי בפסוק זה שם ה' השולט בחדש חשון, והה"י, היוצא מן הפסוק **ודבש היום הזה יהו"ה** (דברים כז, ט').

והוא חבוי בפסוק בסופי תיבות של **לֹא הִשֶּׁה לְעֹלָה בְּנֵי**. וירמוז על ספירת **הגבורה** של יצחק, שכן **חשון** הוא חדש הגשמים חדש **הגבורות** [גבורות הגשמים],

ועל דרך הרמז ירמוז למדרש רבה (תולדות פרשה סה), ומובא ברש"י (כז,א') שזולגו עיני המלאכים דמעות כגשמי ברכה שמתפללים לירידתם החל מז' מרחשון. וכאמור הוא השם הקדוש השולט בחדש חשון, היוצא מן הפסוק **ודבש היום הזה י-ה-ו-ה**, להורות **שמתמתקים הדינים והגבורות ברחמים**.

וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הַנְּנִי בְּנֵי
(כב,ז)

הַנְּנִי בְּנֵי. באוהב ישראל מאפסא מבואר:

אמר יצחק, אבי, הרי אתה עמוד החסד, כיצד יכול עמוד החסד לשחוט את בנו.

אמר לו אברהם: **הנני - בני**. עכשיו הנני במידת בני. במידת הגבורה. לעשות רצון אבינו שבשמים. שהאב והבן התאחדו יחדיו ואין הפרש ביניהם. החסד הוא גבורה והגבורה היא החסד, הנני בני.

וכן מובא בשל"ה הק'... על דרך הנני בני, שלפעמים החסד לצד הגבורה והגבורה לצד החסד, שהאש כלול במים והמים כלולים מאש.

וכן מובא בזוהר הק' פרשת וירא: **וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. הֲרִי פְּרָשִׁיָהּ. אֶכֶּל מָה הַטַּעַם לֹא הַשִּׁיב לּוֹ {דבר} מִיָּד? אֵלָּא מִשּׁוּם שְׁהָרִי הַסְתַּלַּק מִרַחֲמִים שֶׁל אָב עַל בְּנֵי, וְלָכֵן פְּתוּב הַנְּנִי בְּנֵי, הַנְּנִי שֶׁהַסְתַּלַּקוֹ הַרַחֲמִים וְהַתְּהַפֵּךְ לְדִין.**

על פי דברים אלו, ימשיך יצחק לומר לאביו, אם כן אני עכשיו במידת

לעומקו של מקרא ראש השנה

ולעומקו של מקרא יאמר, שבתחילה נאמר וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת-אַבְרָהָם, ולבסוף נאמר ויקרא אליו מלאך י'הו'ה שנית מן השמים. מאי שנית. שבראשונה האלקים ולבסוף הוי"ה. ועוד, מאי שנית, שְׁשֹׁנָה עליו הכתוב רחמים מרובים, לו ולזרעו אחריו.

וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת-בְּנוֹךְ אֶת-יְחִידְךָ מִמִּצְרַיִם. ולא חשכת. ישמש כלשון מניעה, וכן לשון חשך ואפילה. וקרי ביה ולא הִחֲשַׁכְתָּ את העולם כי אם הארת אותו באור יקרות.

שאם לא היית עומד בנסיון, היה בעולם חשך ולא אור. ולא עוד אלא שהיה העולם חוזר לתהו ובהו וחשך על פני תהום. שנאמר את השמים ואת הארץ. וכאן נאמר את בנך את יחידך. ולכן ברכו מיד ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים.

עֲקֵב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקִלִּי (כב, יח)

כאן רמז לו על הקל קול יעקב. ועל תתן אמת ליעקב. כיצד: עֲקֵב, ויו"ד של בקלי, הן אותיות יעקב.

וַאֲיֵה הַשָּׁה לְעֵלָה. (כב, ז')

השתמש בשפת המלאכים השואלים אֵיךָ מקום כבודו. שהכין את עצמו לקראת העקידה והגיע לדרגת שלמעלה מן המלאכים. וזה שאמר המדרש שבכו המלאכים ומדמעותיהם כבדו עיניו. ומדוע בכו הרי לא החשיבו אנוש באמרם מה אנוש כי תזכרנו. אלא ראוהו מעל ומעבר לדרגתם.

וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו. חסד וגבורה נשקו. שהומתקו הדינים, ושולבו יחדיו חסד וגבורה, דין ורחמים. וכן גִּשְׁם הוא מידת החסד ומנוקד בסגול סגול, שסגול הוא ניקוד של מידת החסד. ונקראים גבורות גשמים. שמשולבים יחד הגבורות והחסדים. וילכו שניהם יחדיו. החסד והגבורה יחדיו. יתדיו בגימ' כח. זה הכח של עם ישראל ממנו נולדה מידת האמת ליעקב.

וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאֵה אֲשֶׁר יֹאמֵר הַיּוֹם בְּהַר ה' יִרְאֵה. (כב, יד')

ולעיל אמר אֱלֹהִים יִרְאֵה. (כב, ח'). שעל ידי העקידה הפך את מידת הדין למידת הרחמים.

לעומקו של מקרא ראש השנה

הרשעה שממנה עמלק. ולא בכדי הושו ביניהם. כי עשו אבי עמלק יצא מרבקה. ונדחה מעם קדוש כי כן יוחסה רבקה לעם קדוש. באה תמנע ונטלה את פסולתה של רבקה.

ישמא יש לומר כי על כן נקראת תמנע, על שם שרבקה היתה מתפללת, (תהלים מ, יב') אָתָּה יְהוָה לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי וְאַמְתָּךְ תִּמְיֵד יִצְרוּנִי. וכפירוש רש"י במקום לֹא תִכְלָא - לֹא תִמְנַע רחמך ממני. שלא אתיחס על עשו. לכן בכל מקום מוזכרת רבקה כאם יעקב ברישא. אם יעקב ועשו. וזה שנאמר בסיפא של הפסוק: חֲסֵדְךָ וְאַמְתָּךְ תִּמְיֵד יִצְרוּנִי. חֲסֵדְךָ הֵינּוּ אַבְרָהָם, וְאַמְתָּךְ הֵינּוּ יעקב שהוא מידת האמת, וזה שהתנבא מיכה (ז, כ') תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֲסֵד לְאַבְרָהָם.

וְאֵת-מַעֲכָהּ. רמזו בזה בספרים הק' ר"ת: וידוי אחרת תפלה מגיע עד כסא הכבוד. שם חקוקה דמות יעקב שיצא מרבקה. וזה מכח תפילתה הנ"ל: אָתָּה יְהוָה לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חֲסֵדְךָ וְאַמְתָּךְ תִּמְיֵד יִצְרוּנִי.

אשר שמעת בקלי הן אותיות אמת ליעקב. נשארו אותיות שרש. שהוא השרש לאמונת עם ישראל. עקב אשר שמעת בקלי, הקול קול יעקב, ותתן אמת ליעקב.

ועוד ירמוז באומרו עקב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ לאותיות אש רשע תם עקב. שאש של יעקב איש תם תשרוף את שרש עקב רשע, הוא העקב של עשו, ככתוב: וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִקָּה וּבֵית עֵשָׂו לְקֹשׁ. בזכות עקב אשר שמעת בקלי.

או כלך לדרך זו, שאש אשר תצא מיעקב תשרוף ותכלה את עשו ועמלק. והן אותיות אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ הן אותיות אש רשע מת.

ובתואל ילד את רבקה. ברש"י: כל היחוסין הללו לא נכתבו אלא בשביל פסוק זה.

ובפרשת וישלח עה"פ ותמנע היתה פילגש פירש"י בדומה לכאן, ולא הוזקק לכתוב לנו משפחות החורי אלא מפני תמנע וגו'.

זה לעומת זה עשה אלקים. יחוסי הצדקת שממנה עם קדוש מול יחוסי

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

